

ÕPETAJAKOOLITUSE ÜLIÕPILASTE ARUSAAMAD AKADEEMILISEST PETTURLUSEST, SELLE PÕHJUSTEST JA VÄHENDAMISE VÕIMALUSTEST¹

Merili Raudmäe, Marvi Remmik, Liina Lepp, Liana Roos

ÜLEVAADE. Akadeemiline petturlus on muutumas teadusmaailmas üha suuremaks probleemiks, sel on mitmesugused põhjused ning tagajärjed ulatuvad akadeemilisest maailmast kaugemalegi – töömaailma. Artikli aluseks oleva uurimuse eesmärk oli selgitada välja õpetajakoolituse üliõpilaste arusaamad akadeemilisest petturlusest, selles osalemise põhjustest ja petturluse vähendamise võimalustest. Andmed koguti poolstruktureeritud intervjuudega 26-lt õpetajakoolituse üliõpilaselt. Uurimuse tulemused osutasid, et enamik üliõpilasi on akadeemilise petturluse olemusest teadlikud ning seda peetakse tõsiseks probleemiks. Petturluse levinuimate vormidena toodi välja spikerdamine ja mahakirjutamine, peamisteks petturluse põhjusteks peeti üliõpilaste oskamatus oma aega planeerida ja laiskust. Võimalike lahendustena akadeemilise petturluse vähendamiseks nimetati videokaamerate paigutamist õppe-ruumidesse ning üliõpilaste õpimotivatsiooni suurendamist.

Võtmesõnad: akadeemiline petturlus, plagiaat, õpetajakoolituse üliõpilased, õppejõud
Keywords: academic dishonesty, plagiarism, teacher training students, faculty members

1. Sissejuhatus

Akadeemilise petturluse all mõistetakse akadeemilises tegevuses ebaausate võtete kasutamist². Uurimused on näidanud, et akadeemiline petturlus on ühiskonnas tervikuna (ja kitsamalt haridusvaldkonnas) kasvav probleem³.

¹ Artikkel põhineb Tartu Ülikoolis 2016. aastal **Merili Raudmäe** kaitstud bakalaureusetööl „Õpetajakoolituse üliõpilaste arusaamad akadeemilisest petturlusest, selle põhjustest ja vähendamise võimalustest“.

² **Schmelkin, L. P.; Gilbert, K.; Spencer, K. J.; Pincus, H. S.; Silva, R.** 2008. A multi-dimensional scaling of college students' perceptions of academic dishonesty. – The Journal of Higher Education, Vol. 79, No. 5, pp. 587–607.

³ **Löfström, E.; Kupila, P.** 2013. The Instructional Challenges of Student Plagiarism. – Journal of Academic Ethics, Vol. 11, No. 3, pp. 231–242. [**Löfström, Kupila** 2013]

Näiteks on Ameerikas enam kui 3000 ülikooli astuja hulgas korraldatud uurimuses leitud, et valdav enamik – 95% – on oma varasemate õpingute jooksul osalenud akadeemilises petturluses ning need juhtumid on jäänud avastamata⁴. Probleemi edasikandumist ja ulatust ülikoolides kirjeldab ilmekalt Jonesi⁵ uurimus, millest ilmnes, et e-õppe kursusel osalenud 48 üliõpilasest 92% oli ülikooliõpingute jooksul kas ise akadeemilises petturluses osalenud või teadsid kedagi, kes oli seda teinud.

Akadeemilise petturluse teema puudutab eri sihtrühmi – üliõpilaste ja õppejõudude^{6,7} kõrval ka töandjaid⁸ ja ühiskonda tervikuna. Ülikooli kontekstis võib akadeemilises petturluses osalemine viia hariduse kvaliteedi langemiseni^{9, 10}, mis omakorda avaldab mõju tööturule, kus akadeemilise petturluse abil ülikooli lõpetanud inimesel võivad puududa vajalikud teadmised ja oskused, kuigi ülikool tõendab diplomil, et ülikooli lõpetanu on õpiväljundid saavutanud¹¹.

Varasemad teadusuuringud maailmas sellel teemal^{12, 13, 14} on näidanud, et akadeemilises petturluses osalemist mõjutavad ühelt poolt üliõpilase endaga seotud tegurid ja teisalt välised (situatiivsed) aspektid. Akadeemilises petturluses osalemist on seostatud ka kultuuriruumist tuleneva eripäraga. Näiteks

⁴ **Olt, M. R.** 2002. Ethics and distance education: Strategies for minimizing academic dishonesty in online assessment. *Online Journal of Distance Learning Administration*, Vol. 1, No. 3, p. 1. [Olt 2002]

⁵ **Jones, D. L. R.** 2011. Academic dishonesty: Are more Students Cheating? – *Business Communication Quarterly*, Vol. 74, No. 2, pp. 141–150. [Jones 2011]

⁶ **Beasley, E. M.** 2014. Students Reported for Cheating Explain What They Think Would Have Stopped Them. – *Ethics & Behavior*, Vol. 24, No. 3, pp. 229–252. [Beasley 2014]

⁷ **Yukhymenko-Lescroart, M. A.** 2014. Ethical Beliefs Toward Academic Dishonesty: A Cross-Cultural Comparison of Undergraduate Students in Ukraine and the United States. – *Journal of Academic Ethics*, Vol. 12, No. 1, pp. 29–41. [Yukhymenko-Lescroart 2014]

⁸ **Kaufman, H. E.** 2008. Moral and Ethical Issues Related to Academic Dishonesty on College Campuses. – *Journal of College and Character*, Vol. 9, No. 5, p. 1. [Kaufman 2008]

⁹ **Sonfield, M. C.** 2014. Academic Plagiarism at the Faculty Level: Legal Versus Ethical Issues and a Case Study. – *Journal of Academic Ethics*, Vol. 12, No. 2, pp. 75–87.

¹⁰ **Freire, C.** 2014. Academic Misconduct Among Portuguese Economics and Business Undergraduate Students – A Comparative Analysis with Other Major Students. – *Journal of Academic Ethics*, Vol. 12, No. 1, pp. 43–63. [Freire 2014]

¹¹ **Walker, J.; Townley, C.** 2012. Contract cheating: a new challenge for academic honesty?. – *Journal of Academic Ethics*, Vol. 10, No. 1, pp. 27–44.

¹² **Beasley** 2014.

¹³ **Kaufman** 2008.

¹⁴ **Freire** 2014.

on leitud, et idaeurooplased on akadeemilise petturluse ja selles osalemise suhtes tolerantsemad kui ameeriklased^{15, 16}.

Teema olulisusest hoolimata on Eestis viimastel aastatel tehtud vaid üksikuid väikesemahulisi üliõpilaste akadeemilise petturluse teemalisi uurimusi^{17, 18}. Seetõttu ei ole teada, missugused on Eesti üliõpilaste akadeemilise petturlusega seotud arusaamad ja kogemused ning temaatikat on vaja süsteemselt ja teaduspõhiselt uurida. Üliõpilaste arusaamu ja kogemuste kirjeldusi teades on õppejõududel ja ülikoolidel võimalik kavandada akadeemilist petturlust ennetavaid tegevusi ning analüüsida sekkumisstrateegiate otstarbekust. Eelnevalt tulenevalt oli artikli aluseks oleva uurimuse eesmärk selgitada välja õpetajakoolituse üliõpilaste arusaamad akadeemilise petturluse, petturluse põhjuste ja selle vähendamise võimaluste kohta.

2. Akadeemilise petturluse olemus, põhjused ja vähendamise võimalused

Uurimused on näidanud, et akadeemilise petturluse olemus jääb üliõpilastele sageli arusaamatuks^{19, 20}. Näiteks leiti Beasley²¹ uurimuses, et ligikaudu kolmandik üliõpilasi ei ole teadlikud, et nad on osalenud akadeemilises petturluses, kuna neil puudub arusaamine, mis akadeemiline petturlus üldse on.

Varasemate uurimuste kohaselt on üheks enam levinud akadeemilise petturluse viisiks autorlusega seotud pettus – loomevargus ehk plagiaat^{22, 23}.

¹⁵ Yukhymenko-Lescroart 2014.

¹⁶ Bretag, T.; Mahmud, S.; Wallace, M.; Walker, R.; McGowan, U.; East, J.; Green, M.; Partridge, L.; James, C. 2014. „Teach us how to do it properly!” An Australian academic integrity student survey. – *Studies in Higher Education*, Vol. 39, No. 7, pp. 1150–1169.

¹⁷ Sepma, M. 2016. Meditsiiniüliõpilaste arusaamad akadeemilise petturluse põhjustest, kogemused akadeemilise petturlusega ja ettepanekud akadeemilise petturluse vähendamiseks eksamite ja arvestuste sooritamisel. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.

¹⁸ Ligi, M. 2014. University students reasons for committing academic dishonesty and knowledge about regulations. Publitseerimata magisträtöö. Tartu Ülikool. [Ligi 2014]

¹⁹ Freire 2014.

²⁰ Ramzan, M.; Munir, M. A.; Siddique, N.; Asif, M. 2012. Awareness about plagiarism amongst university students in Pakistan. – *Higher Education*, Vol. 64, No. 1, pp. 73–84.

²¹ Beasley 2014.

²² Olafson, L.; Schraw, G.; Kehrwald, N. 2014. Academic Dishonesty: Behaviors, Sanctions, and Retention of Adjudicated College Students. – *Journal of College Student Development*, Vol. 55, No. 7, pp. 661–674. [Olafson, Schraw, Kehrwald, 2014]

²³ Rezanejad, A.; Rezaei, S. 2013. Academic Dishonesty at Universities: The Case of Plagiarism Among Iranian Language Students. – *Journal of Academic Ethics*, Vol. 11, No. 4, pp. 275–295. [Rezanejad, Rezaei, 2013]

^{24, 25} ehk „teisele autorile või allikale kuuluvate mõtete, ideede või tekstiosade esitamine oma nime all, ilma originaali autorile ja allikale viitamata või autorsusele muul viisil osutamata”²⁶. Teiseks ulatuslikumaks akadeemilise petturluse viisiks, mida varasemate uurimuste^{27, 28} põhjal üliõpilased kõige enam viljelevad, on välise abi kasutamine õppeülesannetes, kus seda pole lubatud teha (hinnatavates ülesannetes, arvestustöodes). Näiteks saadetakse üksteisele töö ajal paberil kirjade või sõnumitega vastuseid, kirjutatakse spikreid või vastuseid käsivarrele, mida siis töö käigus piilutakse, suheldakse kaasõppijatega omavahel sosinal, kui õppejõud parasjagu üliõpilasi ei jälgi või hõigatakse vastuseid üle klassi, kui õppejõud on töö sooritamise ajaks klassiruumist lahkunud²⁹.

Lisaks eelkirjeldatule on akadeemilise petturluse võimalusi viimastel aastakümnetel avardanud info- ja kommunikatsioonitehnoloogiaga seonduv. Nii kasutatakse akadeemiliseks petturluseks üha enam interneti, kust kopeeritakse materjale algallikale viitamata ja esitatakse töö või töö osa oma nime all või viidatakse materjalidele, mis pole tervikuna lugejale kättesaadavad. Samuti kasutatakse digitehnoloogiat märkmete või materjalide salvestamiseks (pildistatakse märkmeid) ja vaatamiseks eksami- ja arvestustööde ajal ning vahetatakse kaasõppijatega sõnumeid, kui õppejõud pole selleks luba andnud (eksamitööde ajal)^{30, 31}. Seega võib öelda, et akadeemilises petturluses osalemiseks kasutatakse mitmesuguseid võimalusi ning petturluse viisid avarduvad koos tehnoloogiliste lahenduste arenguga.

Akadeemilises petturluses osalemist on uurimustes põhjendatud mitmeti^{32, 33}. Osalemise põhjustena eristatakse enamasti personaalseid (*personal*

²⁴ Colnerud, G.; Rosander, M. 2009. Academic dishonesty, ethical norms and learning. – Assessment & Evaluation in Higher Education, Vol. 34, No. 5, pp. 505–517.

²⁵ Löffström, Kupila 2013.

²⁶ Hennoste, T. 2014. Loomevargus. – OMA KEEL, kd 2, lk 73.

²⁷ Olafson, Schraw, Kehrwald 2014.

²⁸ Bluestein, S. A. 2015. Connecting Student-Faculty Interaction to Academic Dishonesty. – Community College Journal of Research and Practice, Vol. 39, No. 2, pp. 179–191. [Bluestein 2015]

²⁹ Bluestein 2015.

³⁰ Eret, E.; Ok, A. 2014. Internet plagiarism in higher education: tendencies, triggering factors and reasons among teacher candidates. – Assessment & Evaluation in Higher Education, Vol. 39, No. 8, pp. 1002–1016.

³¹ Ananou, T. S. 2014. Academic Honesty in the Digital Age. Theses and Dissertations. Paper 1140, pp. 1–184.

³² Jones 2011.

³³ Löffström, Kupila 2013.

characteristics), üliõpilase endaga seotud põhjuseid ja situatsioonilisi tegureid (*situational characteristics*). Üliõpilase endaga seotud põhjustena on välja toodud üliõpilaste väheseid teadmisi akadeemilisest petturlusest ja selle tagajärgedest (nt ei olda teadlik viitamisreeglitest ega teata, mida toob kaasa akadeemilise petturluse juhtumi avastamine). Samuti on nimetatud ka ajapuudust – õpitud ei suudeta muude kohustuste tõttu omandada ja seetõttu minnakse ebaausaid käitumisviise valides lihtsama vastupanu teed.^{34, 35, 36, 37} Uurimustes on ka leitud, et üliõpilased on akadeemiliselt ebaausad seetõttu, et edukusele orienteeritud ühiskonnas soovitakse saavutada võimalikult häid õpitulemusi (kõrgeid hindeid), et olla edaspidi konkurentsivõimelisemad. Tajudes kõrgete nõudmistega seonduvat pinget ja sellest tulenevat stressi või tundes, et ei olda akadeemiliselt piisavalt võimekad, tehaksegi akadeemilises petturluses osalemise otsus (nt keelatud materjalide kasutamine eksamitöös või kirjalike tööde ostmine ja oma nime all esitamine).^{38, 39}

Samuti on leitud, et akadeemilises petturluses osalemist innustab varasem õnnestumine selles vallas. Ebaausal viisil saadud kasust vallanduv emotsioon ja/või tööle saadud kõrge hinnang võib tekitada üliõpilases käitumismustri, kus hakatakse pettuses osalemist kordama⁴⁰. Üldiselt peetakse akadeemilist petturlust õpingutes edu saavutamisel lihtsustavaks tegevuseks⁴¹.

Akadeemilises petturluses osalemist mõjutavate situatsiooniliste tegurite alla liigitub õpperuumi suurus ja laudade paigutus – liiga lähestikku asuvad laudad muudavad petturluses osalemise üliõpilase jaoks lihtsamaks ja seeläbi

³⁴ **Beasley** 2014.

³⁵ **Comas-Forgas, R.; Sureda-Negre, J.** 2010. Academic Plagiarism: Explanatory Factors from Students' Perspective. – Journal of Academic Ethics, Vol. 8, No. 3, pp. 217–232. [**Comas-Forgas, Sureda-Negre** 2010]

³⁶ **Heckler, N. C.; Forde, D. R.** 2014. The Role of Cultural Values in Plagiarism in Higher Education. – Journal of Academic Ethics, Vol. 13, No. 1, pp. 61–75. [**Heckler, Forde** 2014]

³⁷ **Honsy, M.; Fatima, S.** 2014. Attitude of Students Towards Cheating and Plagiarism: University Case Study. – Journal on Applied Sciences, Vol. 14, No. 8, pp. 748–757. [**Honsy, Fatima** 2014]

³⁸ **Simkin, M. G.; McLeod, A.** 2010. Why Do College Students Cheat? – Journal of Business Ethics, Vol. 94, No. 3, pp. 441–453.

³⁹ **Kaufman** 2008

⁴⁰ **Hsiao, C.-H.** 2014. Impact of ethical and affective variables on cheating: comparison of undergraduate students with and without jobs. – Higher Education, Vol.69, No. 1, pp. 55–77.

⁴¹ **Waltz, J. T.; Griego, O. V.; Babbes, G. S.** 2007. Does gaming lead to cheating? A model of gaming to cheating. – Journal of College & Character, Vol. 1, No. 2, pp. 1–4.

ahvatlevamaks^{42, 43}. Olulisena on kirjeldatud õpingukaaslaste eeskuju – nähes õpingukaaslaste õnnestumist, osaletakse akadeemilises petturluses julgemalt ka ise⁴⁴. Seega on nn akadeemilise petturluse vaba kultuuri tekkimisel suur roll ka kaasõppijatel⁴⁵.

Üliõpilaste endi ning kaasõppijate kõrval on üliõpilaste akadeemiliselt ebaausates tegevustes osalemise soodustamisel suur osa ka õppejõududel. Peamiselt kirjeldatakse uurimustes õppejõu rolli seoses akadeemilise petturluse märkamise või mittemärkamisega. On leitud, et õppejõud ei pööra akadeemilise petturluse teemale piisavalt ja järjekindlalt tähelepanu – ei selgitata piisavalt eetikanõudeid, jäetakse märkamata petturlusjuhtumid või ei järgne petturlusjuhtumitele üliõpilaste jaoks piisavalt karmi karistust⁴⁶.

Seoseid on leitud ka õppejõudude õpetamise (õppetöö organiseerimise) ja akadeemilise petturluse vahel. Kui õppetöö on korraldatud viisil, kus õppijale on seatud kas liiga kõrged või liiga madalad nõudmised, siis on tõenäosus akadeemiliselt ebaausate võtete kasutamiseks suurem⁴⁷.

Peale selle on mitmetes uurimustes kirjeldatud seost õpperühma suuruse ja akadeemilise petturluse juhtumite vahel. On leitud, et suuremates õpperühmades puudub personaalne lähenemine üliõpilastele ja seetõttu ollakse enam valmis akadeemiliselt ebaausalt käituma. Seevastu väikestes rühmades, kus üliõpilase ja õppejõu vahel on isiklikum side, on ka akadeemilise petturluse juhtumeid vähem.⁴⁸

Varasemad uuringud on näidanud, et akadeemilises petturluses osaletakse siis, kui selleks avaneb võimalus ja kui see on lihtne⁴⁹. Näiteks kui üliõpilaseks märgatakse olukorda, kus õppejõu teadmata on võimalus kasutada abistavaid materjale (mida pole lubatud töös avalikult kasutada), siis üliõpilastena sageli seda ka tehakse⁵⁰.

⁴² Haines, V. J.; Diekhoff, G. M. 1986. College cheating immaturity, lack of commitment, and the neutralizing attitude. – *Research in Higher Education*, Vol. 25, pp. 342–354.

⁴³ Kaufman 2008, p. 2.

⁴⁴ Beasley 2014.

⁴⁵ Arnold, R.; Martin, B. N.; Bigby, L. 2007. Is there a relationship between honor codes and academic dishonesty?. – *Journal of College and Character*, Vol. 8, No. 2, pp. 1–20 (1–4). [Arnold *et al.* 2007]

⁴⁶ Rezanejad, Rezaei 2013.

⁴⁷ Kaufman 2008, p. 2.

⁴⁸ Kaufman 2008, p. 2.

⁴⁹ Rezanejad, Rezaei 2013.

⁵⁰ Yukhymenko-Lescroart 2014.

Eelnevat kokku võttes võib öelda, et akadeemilise petturluse leviku põhjused on erinevad. Leidub üliõpilasi, kes ei tunne akadeemilises maailmas toimetamise reegleid ning käituvad seetõttu akadeemiliselt ebaausalt. Samas võib ebaaus käitumine olla teadlik otsus, mis on mõjutatud nii üliõpilase väärtushinnangutest ja harjumustest kui kaasõppijate eeskujust ja suhtumisest ning õppejõu tegevuse ja õppekorraldustega seonduvast.

Üks olulisim akadeemilise petturluse vähendamise võimalus on koostada ülikooli või akadeemilise allüksuse akadeemilist petturlust käsitlev eetikakoodeks ja tagada, et selle meetmeid rakendaksid sihikindlalt kõik akadeemilised töötajad⁵¹. Eetikakoodeksi olemasolu iseenesest ei ole akadeemilist petturlust takistav vahend. Oluline on, et akadeemilise kogukonna liikmed oleksid teadlikud ja järgiksid koodeksi põhimõtteid igapäevatoos. Oluliseks akadeemilise petturluse vähendamise võimaluseks on peetud ka seda, kui õppejõud informeerivad üliõpilasi akadeemilise petturluse tõsidusest ja tagajärgedest, enne kui üliõpilased alustavad ülesannete tegemist.^{52, 53} Peale selle võimaldab üliõpilaste hulgas tehtav teavitustöö suurendada nende moraalset vastutust ning hoida sel moel akadeemiline kultuur petturlusest vaba⁵⁴.

Üliõpilaste moraalse vastutuse suurendamise ja üldise akadeemilise petturluse vastase akadeemilise kultuuri loomise kõrval kasutatakse petturluse leviku vähendamiseks mitmeid tehnoloogilisi võimalusi. Näiteks on loodud plagiaadituvastusprogramme, mis ühelt poolt aitavad õppejõududel avastada akadeemilise petturluse juhtumeid ning võimaldavad teisalt üliõpilastel petturlusest hoiduda, andes neile võimaluse oma töid analüüsida ja vajaduse korral selles muudatusi teha.⁵⁵

Seega, kui varasemad uurimused mujalt maailmast osutavad, et akadeemilises petturluses osalemisel on eri põhjusi ja petturluse vältimiseks mitmeid võimalusi, siis ometi ei ole teada, missugused on Eesti üliõpilaste akadeemilise petturlusega seotud arusaamad ja kogemused. Eelnevast tulenevalt on uurimuse eesmärk välja selgitada õpetajakoolituse üliõpilaste arusaamad

⁵¹ **McCabe, D. L.; Treviño, L. K.; Butterfield, K. D.** 2001. Cheating in academic institutions: A decade of research. – *Ethics & Behavior*, Vol. 11, No. 3, p. 219–232 (225). [**McCabe, Treviño, Butterfield** 2001]

⁵² **Beasley** 2014.

⁵³ **Minarcik, J.; Bridges, A. J.** 2015. Psychology Graduate Students Weigh in: Qualitative Analysis of Academic Dishonesty and Suggestion Prevention Strategies. – *Journal of Academic Ethics*, Vol. 13, No. 2, pp. 197–216.

⁵⁴ **McCabe, Treviño, Butterfield** 2001, p. 225.

⁵⁵ **Löfström, Kupila** 2013.

akadeemilisest petturlusest, selle põhjustest ja vähendamise võimalustest. Eesmärgist tulenevad järgmised uurimisküsimused.

1. Milles seisneb üliõpilaste arvates akadeemiline petturlus?
2. Missuguseid akadeemilise petturluse põhjusi üliõpilased välja toovad?
3. Milliseid võimalusi näevad üliõpilased akadeemilise petturluse vähendamiseks?

3. Metoodika

3.1. Valimi kirjeldus

Uurimuses kasutati eesmärgipärast valimit. Valim koosnes õpetajakoolituse õppekaval õppivatest üliõpilastest, kuna varasemates uurimustes^{56, 57} on leitud, et akadeemiline petturlus saab alguse juba üldhariduskoolides ja selle levimine on mõjutatud õppijate eetilistest tõekspidamistest ja harjumustest. Tõekspidamiste ja harjumuste kujunemisel on oluline roll just õpetajatel.

Uurimuses osales kokku 26 õpetajakoolituse üliõpilast Tartu Ülikoolist ja Tallinna Ülikoolist.

3.2. Andmete kogumine ja analüüs

Uurimuse andmed koguti poolstruktureeritud intervjuudega õppeaine „Pedagoogika uurimismeetodid” raames. Kursusel osalevad üliõpilased said ülesande koostada poolstruktureeritud intervjuu kava akadeemilise petturluse teemal. Üliõpilastega kooskõlastati intervjuu eesmärk ja uurimisküsimused ning usaldusväärse suurendamiseks arutasid üliõpilased ja juhendav õppejõud intervjuu küsimused läbi, muutes sõnastuse üheselt mõistetavaks ja kohandades vajaduse korral küsimused poolstruktureeritud intervjuule sobivaks. Seejärel tehti koostatud kava alusel intervjuud, mis transkribeeriti täies mahus. Intervjuu aega kokku leppides teavitati uuritavaid sellest, et kogutud andmeid võidakse kasutada edasises uurimistöös ning uuritavatel on õigus sellest keelduda. Pakutud võimalust ei kasutanud ükski uurimuses osalenud üliõpilane.

Intervjuude küsimuste kavad sisaldasid küsimusi akadeemilise petturluse olemuse (mida tähendab teie jaoks akadeemiline petturlus), põhjuste (mis on peamine põhjus akadeemilises petturluses osalemiseks) ning akadeemilise

⁵⁶ Olt 2002.

⁵⁷ Ligi 2014.

petturluse tagajärgede vähendamise ja vältimise võimaluste kohta (mida teie arvates saaks teha, et vähendada akadeemilist petturlust).

Andmete analüüsimisel kasutati temaatilist analüüsi⁵⁸ ning andmete kodeerimisel programmi QCAmap. Esmalt märgiti transkriptsioonis ära uurimisküsimusest lähtuvalt huvipakkuvad tekstiosad ehk teemaühikud ning lisati neile koodid. Andmeanalüüsi usaldusvärsuse tagamiseks kasutati kodeerijasisese kooskõla leidmist ning kaaskodeerija abi. Pärast esmast kodeerimist analüüsis artikli esimene autor kodeerijasisese kooskõla leidmiseks intervjuusid ka teist korda, mille tulemusena täpsustusid esialgse kodeerimise tulemused. Kodeerimisele järgnes kategoriseerimine, mille käigus tekkinud koodid koondati sisu sarnasuse alusel teemadesse. Kategoriseerimisprotsessi toetava visuaalse abistava vahendina koostati iga uurimisküsimuse kohta mõistekaardid. Andmeanalüüsil liiguti etappide vahel edasi-tagasi, kuni jõuti arusaamani, et leitud teemad kirjeldavad piisava detailsusega kõiki andmestikus olevaid uurimisküsimuste seisukohast olulisi aspekte. Andmeanalüüsi viimase etapina anti teemadele nimetused ning koostati kokkuvõtvad kirjeldused.

Uurimuse usaldusvärsuse suurendamiseks⁵⁹ kaasati andmeanalüüsi protsessi kaaskodeerija nii andmeanalüüsi kui ka kategoriseerimise etapis. Kaaskodeerija kodeeris iseseisvalt kahte intervjuud programmis QCAmap, mille järel võrdlesid uurijad koodide kattuvust ning kategoriseerimisotsuseid. Eri-nevuste korral arutleti seni, kuni saavutati konsensus. Uurija pidas kogu aeg uurijapäevikut, tehes sissekandeid nii andmekogumise kui ka andmeanalüüsi kodeerimis- ja kategoriseerimisotsuste ja -kõhkluste kohta.

Järgnevalt esitatakse uurimuse tulemused teemade ja alateemadena. Tulemuste tõendamiseks ja ilmestamiseks lisatakse tekstinäiteid intervjuudest. Intervjuukatke lõpus on esitatud intervjuueeritava tunnus numbrina.

4. Tulemused

4.1. Arvamused akadeemilise petturluse olemusest ja tagajärgedest

Uurimuses osalenud üliõpilaste vastuste põhjal on levinuim arusaam akadeemilisest petturlusest spikerdamine. Spikerdamise vormidena toodi välja nii paberspikrite kui ka nutitelefonide kasutamist ning spikrite peit-

⁵⁸ Braun, V.; Clarke, V. 2006. Using thematic analysis in psychology. – *Qualitative Research in Psychology*, Vol. 3, No. 2, pp. 77–101.

⁵⁹ Creswell, J. W.; Miller, D. L. 2000. Determining Validity in Qualitative Inquiry. *Theory Into Practice*, Vol. 39, No. 3, pp. 124–130.

mise kohtadena nimetati taskuid ja saapasääri. Lisaks räägiti akadeemilise petturluse olemusest kui plagiaadist, mille all mõisteti peamiselt teiste mõtete enda omana esitlemist, kellegi teise mõtete kasutamist viiteid lisamata või ka viidete ebaõiget kasutust.

Akadeemiliseks petturluseks pidasid üliõpilased ka konsulteerimist kaas-üliõpilastega ette öeldes, abi küsides, e-kirju või sõnumeid vahetades, arvestustööde pilte vahetades või ka grupitööna internetipõhiseid eksameid sooritades. Peale selle kirjeldati akadeemilise petturlusena olukorda, kus üliõpilase asemel sooritab eksamit või kirjutab üliõpilase eest töö valmis keegi teine.

Akadeemiline petturlus tähendab minu arvates õppematerjalide kasutamist, mida ei ole õppejõu poolt lubatud. Näiteks siis eksami ajal õppematerjalide kasutamine, kuigi ei ole töö õppematerjalidega või siis näiteks teistelt abi küsimine või teistele etteütlemine. Ja akadeemiline petturlus on see, kui kellegi teise töö esitatakse vale nime all või ei viidata õigesti. (13)

/.../ ma lasen kellelgi teisel enda eest oma töö ära teha või siis spikerdan eksamitel. Või ka see, et eksamiteks õpin varasemate eksamite näidete pealt, mis on kusagilt välja imbunud. /.../. (11)

Uurimuse käigus toodi välja mitmeid akadeemilise petturluse tagajärgi. Kõige enam nimetati eksmatrikuleerimist ülikoolist. Veel nimetati akadeemilise petturluse tagajärjena seda, et üliõpilastel jääb vajalik materjal omandamata, mis omakorda põhjustab edaspidise karjääri (sh akadeemiline karjääri) ja tööga seotud probleeme. Uuritavatel oli arusaam, et akadeemilises petturluses osalenud üliõpilased ei pruugi olla oma erialal piisavalt pädevad, kuna neil on vajalik materjal jäänud ülikooliõpingute käigus omandamata.

/.../ kui jurist ei viitsi kõiki asju ära õppida, ta hiljem saab neid mingi kaasuse lahendamisel üles otsida, üle lugeda, aga kui arstil on nagu mingi olukord, kus ta peab kiiresti näiteks mingi patsiendiga tegelema, ma ei tea, näiteks mingi traumakirurg või mingi selline kiireloomuline asi, mis ei kannata oodata... nagu kui on kohe vaja tegutseda, ja ta ei tea mida ta teeb, siis see võib üsna halvasti lõppeda. (9)

Tagajärjeks nimetati samuti akadeemilise petturluse leviku laienemist ning arvamust, et nooremate üliõpilaste seas on akadeemiline petturlus muutumas aina enam normiks.

/.../ Ja kui ülikoolis niiviisi saherdatakse, siis arvavadki nooremad ka, et ongi normaalne spikerdada ja nii /.../. (4)

Uuritavate seas leidis samas üliõpilasi, kes ei teadnud ega osanud nimetada akadeemilise petturluse tagajärgi.

/.../ ma ei ole sellega [akadeemilise petturlusega] kokku puutunud. Ma ei ole selle peale kordagi mõelnud, et mis saaks /.../. (12)

Seega saab kokkuvõtvalt öelda, et uurimuses osalejate jaoks seostub akadeemiline petturlus peamiselt plagieerimise, keelatud materjalide kasutamise, aga ka teise inimese identiteeti kasutades õppejõu petmisega. Akadeemilise petturluse tagajärgi nimetades toodi välja nii ülikoolist väljaheitmist, võimalikke nõrgemaid teadmisi ja oskusi tööturule minekul, samuti petturite negatiivset eeskujut kaasaõppijatele.

4.2. Akadeemilise petturluse põhjused

Akadeemilises petturluses osalemise põhjustena nimetati nii üliõpilaste endi kui ka õppejõududega seotud põhjusi.

Üliõpilastega seotud põhjustest toodi kõige enam välja laiskust ja ajapuudust ning oskamatus üliõpilasena oma aega planeerida. Kirjeldati, et kui töö koostamise või eksamiks õppimisega jäädakse hiljaks (ei alustatud piisava ajavaruga), siis on ebaausaid võtteid kasutades võimalik ikkagi saavutada positiivne tulemus. Ajapuudust põhjendati sageli üliõpilase töötamisega õpingute kõrvalt.

Akadeemilise petturluse põhjustena nimetati ka õpitavast saadava kasuteguri puudumist. Kuna üliõpilastena ei mõisteta, mil moel võiks tulevasel töökohal või elus laiemalt õpitut vaja minna, vähendab see uuritavate hinnangul (ja kogemuste põhjal) teadmiste omandamise motivatsiooni. Leiti, et sellisel juhul on õppetöös ebaausate võtete kasutamine rohkem aktsepteeritud kui nende õppeainete puhul, mis on üliõpilase jaoks (tulevasele tööle mõeldes) olulised.

Tudengeid sunnib spikerdama ajapuudus või siis ka kindlasti on üks osa sellest laiskus või see teadmine, ah, et milleks mulle seda ikka vaja on, et seda ei lähe mul kunagi elus vaja. /.../ Kui sul ongi realselt vähe aega, siis sa ju pigem teed ära selle, mis on olulisem ja mõtled ah, et kui ma selle saan maha kirjutada, no siis ma kirjutan selle maha /.../. (3)

Uuritavate jaoks oli oluliseks akadeemilises petturluses osalemise põhjuseks võimalus saada paremaid hindeid. Kasutades ebaausaid võtteid, on uurimuses osalenud õpetajakoolituse üliõpilaste sõnul võimalus saada väiksema panusega kõrgem hinne ja olla seeläbi kõrgema keskmise hindegala üliõpilane.

Kõrgem keskmine hinne on üliõpilaste sõnul kasulik mitmesuguste õppetootuste ja stipendiumite taotlemisel.

/.../ Aga üldiselt inimesed tahavad ikkagi kergema vaevaga paremaid tulemusi saada /.../. (25)

Mõned üliõpilased nimetasid akadeemilise petturluse põhjuseks ülikoolis õppimise üldist raskust ja keerukust. Oldi seisukohal, et ülikoolis on keerulisi aineid ning nende läbimisel tekkivaid raskusi saab ületada akadeemilises petturluses osaledes. Akadeemiliselt ebaaus käitumine aitab vähendada hirmu eksamil läbikukkumise või halva hinde ees.

Eelnevale lisaks nimetasid uurimuses osalenud üliõpilased akadeemilise petturluse põhjustena ka harjumust – akadeemiline petturlus on levinud juba üldhariduskoolis ja kandub õppijatega koos ülikooli. Uuritavate sõnul on akadeemilise petturluse laialdase leviku põhjuseks samuti see, et isegi kui õpetajad ja õppejõud avastavad akadeemiliselt ebaausa käitumise, siis enamasti ei järgne sellele karistust, mis muudaks õppija edasise käitumise akadeemilist petturluse suhtes sallimatuks.

Üksikud üliõpilased rääkisid, et akadeemiline petturlus (nt spikerdamine) tekitab neis põnevust ja hasarti. Uurimuses osalejate hulgas oli levinud arusaam, et petturlus on niivõrd laialt levinud, et selles osalemine on üliõpilaste jaoks tavapärane.

Üliõpilastega seotud eraeluliste akadeemilise petturluseni viivate põhjustena nimetati perekondlikke probleeme ja perekonna survet. Näitena toodi, et ei soovita pereliikmetele madalate õpitulemustega pettumust valmistada.

Õppejõududega seotud akadeemilise petturluse põhjustena tõid uurimuses osalejad välja õppejõudude vähest järelevalvet eksamitööde ajal. Näiteks kirjeldati, et õppejõud istuvad eksamitööde kirjutamise ajal oma laua taga ega liigu ruumis ringi. Samuti teeb kaasüliõpilaselt spikerdamise lihtsamaks see, kui õppejõud on koostanud eksamitöö vaid ühes variandis või kui eksamitöö on aastast aastasse samade küsimustega. Sellistel juhtudel tekib ahvatlus sama ainekursuse varasematelt läbijatelt eksamitöö (nt eksamitöö fotona) endale saada.

Lisaks eelnevale peeti akadeemilise petturluse põhjuseks liiga mahukaid eksami- või arvestustöid ja kirjalikke ülesandeid, mille sooritamiseks tuleb pähe õppida palju fakte. Õppijate sõnul tekitab ainete suur maht soovi kasutada ebaausaid võtteid.

Akadeemilise petturluse põhjusena nimetati veel seda, et õppejõud eiravad akadeemilise petturluse juhtumeid (ei märka neid) või kui märkavad, on karistused liialt leebed.

/.../ kui terve töö vältel on inimene ehk siis õppejõud ainult arvutis ja ta ei vaata absoluutselt klassis ringi, siis see teeb spikerdamise väga kergeks ja kui näiteks suurtes auditooriumites toimub töö ja õppejõud istub ainult oma laua taga või seisab auditooriumis kuskil tagareas, siis tegelikult ta ei näe mis toimub. (8)

Väga levinud on see, et tehakse kontrolltööst pilti ja paljud juba teavad milline töö tuleb osades ainetes. Ja tihtipeale mingid õpetajad kasutavad aastast aastasse samu töid. Ehk sisuliselt saad suht õppimata läbi aine. (25)

Seega saab kokkuvõtvalt öelda, et uurimuses osalenud üliõpilaste arvates on akadeemilises petturluses osalemise põhjused seotud nii üliõpilaste endi võimaluste ja suutlikkusega õppetöösse panustada kui ka välise survega saada võimalikult kõrgeid hindeid. Õppejõududega seotud tegurite puhul töid uuritavad välja aine liiga suure mahu eksami- ja arvestustöödeks õppimisel, õppejõudude vähese kontrolli eksami- ja arvestustööde ajal, aga ka selle, et akadeemilise petturluse juhtumite avastamisel on karistus liiga leebe või eirab õppejõud petturlusjuhtumit sootuks.

4.3. Akadeemilise petturluse vähendamise võimalused

Akadeemilise petturluse vähendamise võimalusi kirjeldati seoses nii üliõpilaste, õppejõudude kui ka ülikooli tegevusega.

Üliõpilastega seotud tegevusest nimetati üliõpilaste ja õppejõudude avatumat suhtlemist, mille käigus räägitakse detailselt lahti õppeaine ja -ülesannete eesmärgid ning õppetöö korraldus. Üliõpilaste sõnul mõjub eesmärkide ja nõuete sügavam mõistmine sisemiselt motiveerivalt ja seega väheneb soov akadeemiliselt ebaausalt käituda. Uuritavate sõnul võiksid üliõpilased sellekohases suhtluses ise initsiatiivi näidata.

Teise suurema teemana eristus andmeanalüüsis üliõpilaste endi akadeemilist petturlust tauniva hoiaku ja petturlusevaba akadeemilise kultuuri kujundamine. Leiti, et üliõpilased peavad muutma oma hoiakuid akadeemilise petturluse soosimisel või selle suhtes neutraalseks jäämisel – lõpetama ise ebaausate võtete kasutamise ja nõudma seda ka kaasõppijatelt.

/.../ Ja ma arvan, et akadeemilisest petturlusest võikski lihtsalt hoiduda nii, et kui sa tsiteerid, vaatad kõik kaks korda üle, esitad oma mõtted ausalt, samamoodi eksamil oled aus, saad selle tulemuse mis saad, pead lihtsalt rohkem vaeva nägema ja endale meelde tuletama, kelle jaoks sa õpid./.../ sa lihtsalt ei peta. Sa lihtsalt ei kasuta spikreid, sa lihtsalt teed kõik väga pedantselt, sa ümbritsed end inimestega, kes ei väärtusta akadeemilist petturlust, vaid teistpidi, väärtustavad isetegemist /.../. (10)

Õppejõudude rolli akadeemilise petturluse vähendamisel kirjeldati kolme laiemat teemaringi kaudu: õppetöö läbimõeldum ülesehitus ja läbiviimine, selgitustöö akadeemilise petturluse ja sellele järgneva karistuse teemal ning petturlust ennetav rangem kontroll.

Uurimuses osalejate arvates aitab akadeemilist petturlust vähendada õppetöö läbimõeldum ülesehitus ja läbiviimine. Mahukate lõpphindamiste (eksamite/arvestuste) asemel sooviksid uurimuses osalenud üliõpilased teha vaheülesannetega õppeülesandeid. Nii ennetatakse ülesannete kuhjumist ja sellega seotud tarvidust käituda akadeemiliselt ebaausalt. Soovitusena kirjeldasid uurimuses osalenud üliõpilased avatud materjalidega arvestustööde tegemist, samuti toodi välja, et hinnatavad ülesanded võiksid olla arutlust nõudvad, kuna taolise ülesandepüstituse puhul on iga töö ainulaadne ja vähe- neb vajadus akadeemiliselt ebaausalt käituda.

Üliõpilased nimetasid akadeemilise petturluse vähendamise võimalusena ka seda, et õppejõud jagaksid akadeemilise petturluse kohta täpsemaid selgitusi ning suhtuksid petmisesse ning järgnevasse karistusse järjekindlalt ja täie tõsidusega.

./.../ inimesed paigutada üksteisest kaugemale. Teha see ruumilises mõttes raskemaks. Ja kindlasti, et kotid jätta ukse juurde ja telefon ei või endaga kaasas olla. (13)

Andmete analüüsil eristus samuti petturlust ennetava rangema kontrolli teema. Uuritavad leidsid, et petturluse vähendamiseks võiksid õppejõud kontrollida enne arvestustööd üliõpilase isikut tõendavat dokumenti, et välis- tada kolmanda isiku arvestustööle sattumine. Samuti võiksid õppejõud lasta üliõpilastel panna oma kotid ja isiklikud asjad arvestustöö ajaks eemale ja paigutada üliõpilased istuma selliselt, et petturluse võimalused oleksid mini- maalsed (nt et kellelgi poleks pinginaabrit).

Ülikool tervikuna võiks panustada akadeemilise petturluse vähendamisse peamiselt kontrolliva, aga ka arendustegevuse kaudu. Kontrollisoovitusena nimetati, et õpperuumidesse võiks paigutada videokaamerad, mis aitaksid akadeemilise petturluse juhtumeid nii avastada kui ka (oma olemasolu ja õppijate teadmisega, et nende tegevust filmitakse) ennetada. Samuti leiti, et akadeemiliselt ebaausa käitumise vältimiseks võiks kontrolliprotsessi kaasata rohkem inimesi. Näiteks soovivad üliõpilased jälgida, et arvestustööde ajal oleks ruumis piisavalt järelevaatajaid, et suudetaks avastada ka väiksemaid akadeemilise petturluse juhtumeid.

Akadeemilist petturlust vähendava arendustegevusena nimetasid üliõpi- lased õppekavade analüüsi ning õppekavade sobitamist õppija ootuste ja

vajadustega. Uuritavate sõnul on oluline, et õppija mõistaks, miks ta midagi õpib ja miks just sellisel viisil, sest teadmine mõjub motiveerivalt ja vähendab akadeemiliselt ebaausat käitumist.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et akadeemilise petturluse vähendamise võimalusi kirjeldasid uurimuses osalenud üliõpilased nii üliõpilaste, õppejõudude kui ka laiemalt ülikooli tegevuse aspektist lähtuvalt. Peamine rõhuasetus üliõpilaste vastustes on kontrolli tõhustamisel ning üliõpilase ja õppejõu vahelise avatud suhtluse soodustamisel.

5. Arutelu

Uurimuse eesmärk oli välja selgitada, millised on õpetajakoolituse üliõpilaste arusaamad akadeemilisest petturlusest, selle põhjustest ning vähendamise võimalustest. Järgnevalt arutletakse olulisemate tulemuste üle.

Tulemused näitasid, et uurimuses osalejate jaoks seostus akadeemiline petturlus peamiselt plagieerimise ja keelatud materjalide kasutamisega. Seega on need heas kooskõlas varasemate uurimuste järeldustega^{60, 61, 62}. Peale selle töid uurimuses osalejad akadeemilise petturluse näitena välja teise inimese identiteeti kasutades eksamitööde sooritamise ja selle, kui üliõpilase eest kirjutab töö valmis keegi teine. Akadeemilise petturluse vähendamise soovitusena esitasid uurimuses osalejad ettepaneku kasutada eksamitel kindluse mõttes rohkem isikut tõendavat dokumenti. Võimalik, et akadeemilist petturlust aitab ennetada juba teadmine, et igal eksamil küsitakse kõikidel õppijatelt dokumenti. Seega võiks autorite arvates muuta enne iga eksamit või arvestust dokumendikontrolli rutiiniks.

Tellimise peale tööde kirjutamine on keerulisemalt tuvastatav akadeemilise petturluse juhtum. Ühe võimaliku lahendusena võib välja pakkuda, et õppejõud korraldaksid õppetöö selliselt, et üliõpilasel tekiks vajadus koostata teema üle seminarides arutleda ning töid suuliselt kaitsta. Nii saaks akadeemilise petturluse kahtlusega juhtumeid avastada juba enne tööde esitamist ja vajaduse korral üliõpilasega vestelda.

Akadeemilise petturluse tagajärgi nimetades toodi välja nii ülikoolist väljaheitmine kui ka võimalikud nõrgemad teadmised ja oskused tööturule minekul. Ka varasemates uurimustes⁶³ on jõutud samadele järeldustele.

⁶⁰ Olafson, Schraw, Kehrwald 2014.

⁶¹ Razanejad, Rezaei 2013.

⁶² Bluestein 2015.

⁶³ Arnold *et al.* 2007.

Beasley⁶⁴ on leidnud, et õpingukaaslaste eeskuju mõjutab akadeemilises petturluses osalemist. Sama tõid välja käesolevas uurimuses osalejad. Seega võib öelda, et akadeemilisest petturlusest vaba – akadeemiliselt eetilise – kultuuri juurutamiseks on oluline pöörata tähelepanu igale petturlusjuhtumile, et see eeskuju andes ei leviks.

Uuringu tulemused näitasid, et üheks põhjuseks, miks akadeemiliselt ebaausalt käitatakse, on ajapuudus ja oskamatus üliõpilasena oma aega planeerida. Ajapuudust on nimetatud ka varasemates uurimustes kui üht akadeemilise petturluse ajendit^{65, 66, 67, 68}. Ajaplaneerimine on üks olulistest õpioskustest ja seega viitavad tulemused sellele, et kõrgkoolis on vaja selle teemaga süsteemselt tegeleda. Üks võimalus on lisada kõikidel õppekavadel kohustuslike ainete hulka õpioskuste aine, kus selgitatakse ülikooliõpingute eripärast tulenevaid ajaplaneerimise põhialuseid ja vajaduse korral ka harjutatakse aega planeerima. Tartu Ülikoolis on viimasel aastal lisatud mitmetesse õppekavadesse õppeaine „Õpioskused ülikoolis”, milles ühe alateemana käsitletakse põhjalikult ajaplaneerimise teemat. Sama lähenemist soovivad autorid ka teistele õppeasutustele. Lisaks ajaplaneerimisele saab seejuures käsitleda akadeemilise petturluse teemat tervikuna, sh tutvustada eetika-koodeksit ja korrektse viitamise põhimõtteid.

Ajaplaneerimise teemaga on seotud ka käesoleva uurimuse tulemus, mille järgi peeti akadeemilise petturluse põhjuseks liiga mahukaid eksami- või arvestustöid ja kirjalikke ülesandeid ning paljude faktide päheõppimist nõudvaid ülesandeid. Sama on leitud Comas-Forgase ja Sureda-Negre⁶⁹ uurimuses, kus petturluse põhjuse lahendamise võtmetegur on üliõpilase oskus oma aega otstarbekalt kasutada. Mahukamate tööde puhul saaks üliõpilane teha tööd (õppida eksamiks) jaotatud ajas⁷⁰ (vastandatuna kokkusurutud ajas õppimisele). Sel juhul võiks väheneda vajadus akadeemiliselt ebaausalt käituda. Sama strateegiat võiks kasutada näiteks sellisteks töödeks õppimisel, mis nõuavad mahukaid faktiteadmisi. Jaotatud ajas õppimisele võivad kaasa aidata õppejõud, kes jagavad suurmahulised ülesanded õppetööd kavandades väiksemateks osadeks, nt tehes vahe(kontroll)ülesandeid, et tagada

⁶⁴ Beasley 2014.

⁶⁵ Beasley 2014.

⁶⁶ Heckler, Forde 2014.

⁶⁷ Comas-Forgas, Sureda-Negre 2010

⁶⁸ Honsy, Fatima 2014.

⁶⁹ Comas-Forgas, Sureda-Negre 2010.

⁷⁰ Krull, E. 2000. Pedagoogilise psühholoogia käsiraamat. Tartu: TÜ Kirjastus.

üliõpilaste pidev õppimine õppeprotsessi jooksul. Kui õppejõud peavad siiski otstarbekaks mahukate tööde sooritamist, on üks võimalus üliõpilastega läbi rääkida, kuidas oleks kõige sobivam sel puhul õppida. Samuti võiks vajaduse korral õpetada (või meelde tuletada) õpioskusi, mida konkreetse aine õppimisel kasutada.

Huvitav on uurimuse see aspekt, et akadeemiliselt ebaausate võtete kasutamine on üliõpilaste jaoks rohkem aktsepteeritud siis, kui üliõpilasena ei mõisteta, miks mingit teemat õpitakse või kuidas omandatud teadmisi ja oskusi edasises elus kasutada saab, mitte nende õppeainete puhul, mis üliõpilase hinnangul on tulevasele tööle mõeldes olulised. Kaufmani⁷¹ sõnul on seos õppetöö korralduse ja akadeemiliselt ebaausa käitumise vahel, see tähendab üliõpilastele tööde puhul väga kõrgete või väga madalate nõuete esitamise ja akadeemilise petturluse vahel (tööd on üliõpilaste jaoks kas liiga keerulised või liiga lihtsad). Samas ei ole autoritele teadaolevalt varasemates uurimustes viidatud, et üliõpilaste jaoks oleks eesmärgistamine ja praktilise kasuteguri väljatoomine seotud akadeemiliselt ausa või ebaausa käitumisega. Seega soovitame õppejõududel nimetatud aspekti silmas pidades rääkida üliõpilastega läbi õppeaine eesmärgid ja praktilise kasuteguri teema. Initsiatiivi saavad nendes vestlustes üles näidata ka üliõpilased ise.

Akadeemilise petturluse põhjustena ja petturluse vähendamise võimalusena toodi välja mitmeid järelevalve ja kontrolliga seotud tegevusi (nt õppejõud ei valva õppijaid piisavalt, ei käsi ära panna kotte ega mobiiltelefone), aga ka seda, et õppejõud soodustavad akadeemilist petturlust aasta-aastalt samasuguste eksamitöödega või üliõpilaste liialt lähestikku paigutamiseks eksamitööde sooritamise ajal. Soovitati, et ülikool võiks muretseda ruumidesse videokaamerad ja kaasata rohkem inimesi tööde ajal valvama. Tulemused tekitavad autorite hinnangul muret, sest paljud soovitusel lähnevad eeldusest, et akadeemilise petturluse vähendamine on midagi sellist, millega peaksid tegelema õppejõud ja taunitava käitumise vähendamine on võimalik vaid kontrollimisega. Ometi peaks normiks olema akadeemiline kultuur, kus sisemiselt motiveeritud üliõpilane, kes on vabatahtlikult tulnud kõrgkooli õppima, ei peta. Kui suurendada kontrolli ja järelevalvet, ei pruugi üliõpilaste eetilised tõekspidamised muutuda ning harjumus võimaluse tekkimisel ebaausalt käituda süveneb veelgi. Seega on autorite arvates oluline rääkida akadeemilise petturluse teemast avalikult ja süsteemselt, uskudes, et pideva teavitustööga muutuvad tasapisi ka akadeemiliselt ebaausalt käituvate üliõpilaste hoiakud ja harjumused. Ülikoolides kehtivad eetikakoodeksid

⁷¹ Kaufman 2008.

peaksid saama iga üliõpilase jaoks oluliseks dokumendiks, millest õpingute jooksul lähtuda.

Kindlasti ei tohiks seejuures unustada sekkumist akadeemilise petturluse ilmnemisel. Murdock ja Adreman⁷² on leidnud, et akadeemiliselt ebaausat käitumist oleks vähem, kui petturlusest saadav kasu oleks väiksem, kui üliõpilane seni on tajunud, või petturluseks saadav kahju oleks suurem kui varem. Seega on petturlusjuhtumite puhul teavitustöö kõrval oluline läbi mõeldud sekkumine.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et kuigi uurimustulemustes ei ilmnenu suuri erinevusi maailmas varem saadud tulemustega, on need siiski väärtuslikud, andes tõendus põhiste tulemuste kaudu aluse akadeemilise petturluse teemadel arutlemiseks Eesti oludes. Autorid leiavad, et üliõpilastele võiks käesoleva artikli lugemine pakkuda võimaluse mõelda, mida akadeemiline petturlus endaga pikemas perspektiivis kaasa toob ning see võiks aidata kaasa hoiakute muutumisele käituda akadeemiliselt ausalt. Õppejõud saavad artiklit lugedes teadlikumaks üliõpilaste akadeemilist petturlust puudutavatest arusaamadest, põhjustest ning petturluse vähendamise võimalustest ning neil on võimalik läbi mõelda, missuguseid üliõpilaste ettepanekuid võiks õpetööd kavandades ja läbi viies arvestada. Ülikoolidele laiemalt võiks artikkel anda tõuke, et kaaluda õpioskuste aine lisamist õppekavadesse ja mõelda, missugusel viisil teavitada üliõpilasi eetikakoodeksi sisust ja teha see üheks üliõpilaste õpinguid juhtivaks dokumendiks. Tähtis on see, et ülikoolides arutataks akadeemilise petturluse teemadel regulaarselt ja tõendus põhiselt ning otsitaks viise akadeemiliselt ausalt käituva kultuuri tekkimiseks.

6. Kokkuvõte

Akadeemiline petturlus on kõrgkoolides laialt levinud probleem, petturluse levikul on mitmeid põhjuseid ning selles on oma osa kõigil haridusvaldkonna osapooltel. Mõistes, mida peavad üliõpilased akadeemiliseks petturluseks ja selle põhjusteks ning milliseid ettepanekuid teevad nad petturluse vähendamiseks, saab kavandada ennetustööd ning mõelda läbi sekkumisstrateegiad petturluse avastamiseks ja akadeemiliselt ausa ülikoolikultuuri tekkimiseks. Edasistes uurimustes võiks laiendada uurimuse valimit ja võtta kvantitatiivset uurimisviisi kasutades vaatluse alla õpitulemuste seosed akadeemilises

⁷² **Murdock, T. B.; Anderman, E. M.** 2006. Motivational perspectives on student cheating: Toward an integrated model of academic dishonesty. *Educational psychologist*, Vol. 41, No. 3, pp. 129–145.

petturluses osalemisega. Näiteks võiks uurida, kuidas mõjutavad üliõpilaste õpitulemused akadeemilisse petturlusse suhtumist ja akadeemilises petturluses osalemist. Samuti peaks akadeemilise petturluse teemaga seoses uurima õppejõudude arusaamu ja kogemusi, sest akadeemiliselt aus kultuur saab tekkida hariduselus osalevate poolte ühiste ja jagatud arusaamade toel. Tähtis on arusaam, et akadeemiliselt ebaaus käitumine ei ole ülikoolis mingil moel aktsepteeritav.

Kirjandus

- Ananou, T. S.** 2014. Academic Honesty in the Digital Age. Theses and Dissertations. Paper 1140, pp. 1–184.
- Arnold, R.; Martin, B. N.; Bigby, L.** 2007. Is there a relationship between honor codes and academic dishonesty?. – *Journal of College and Character*, Vol. 8, No. 2, pp. 1–20.
- Beasley, E. M.** 2014. Students Reported for Cheating Explain What They Think Would Have Stopped Them. – *Ethics & Behavior*, Vol. 24, No. 3, pp. 229–252.
- Bluestein, S. A.** 2015. Connecting Student-Faculty Interaction to Academic Dishonesty. – *Community College Journal of Research and Practice*, Vol. 39, No. 2, pp. 179–191.
- Braun, V.; Clarke, V.** 2006. Using thematic analysis in psychology. – *Qualitative Research in Psychology*, Vol. 3, No. 2, pp. 77–101.
- Bretag, T.; Mahmud, S.; Wallace, M.; Walker, R.; McGowan, U.; East, J.; Green, M.; Partridge, L.; James, C.** 2014. “Teach us how to do it properly!” An Australian academic integrity student survey. – *Studies in Higher Education*, Vol. 39, No. 7, pp. 1150–1169.
- Colnerud, G.; Rosander, M.** 2009. Academic dishonesty, ethical norms and learning. – *Assessment & Evaluation in Higher Education*, Vol. 34, No. 5, pp. 505–517.
- Comas-Forgas, R.; Sureda-Negre, J.** 2010. Academic Plagiarism: Explanatory Factors from Students’ Perspective. – *Journal of Academic Ethics*, Vol. 8, No. 3, pp. 217–232.
- Creswell, J. W.; Miller, D. L.** 2000. Determining Validity in Qualitative Inquiry. *Theory Into Practice*, Vol. 39, No. 3, pp. 124–130.
- Eret, E.; Ok, A.** 2014. Internet plagiarism in higher education: tendencies, triggering factors and reasons among teacher candidates. – *Assessment & Evaluation in Higher Education*, Vol. 39, No. 8, pp. 1002–1016.
- Freire, C.** 2014. Academic Misconduct Among Portuguese Economics and Business Undergraduate Students – A Comparative Analysis with Other Major Students. – *Journal of Academic Ethics*, Vol. 12, No. 1, pp. 43–63.
- Haines, V. J.; Diekhoff, G. M.** 1986. College cheating immaturity, lack of commitment, and the neutralizing attitude. – *Research in Higher Education*, Vol. 25, No. 4, pp. 342–354.
- Heckler, N. C.; Forde, D. R.** 2014. The Role of Cultural Values in Plagiarism in Higher Education. – *Journal of Academic Ethics*, Vol. 13, No. 1, pp. 61–75.

- Hennoste, T.** 2014. Loomevargus. – OMA KEEL, kd 2, lk 73–79.
- Honsy, M.; Fatima, S.** 2014. Attitude of Students Towards Cheating and Plagiarism: University Case Study. – Journal on Applied Sciences, Vol. 14, No. 8, pp. 748–757.
- Hsiao, C.-H.** 2014. Impact of ethical and affective variables on cheating: comparison of undergraduate students with and without jobs. – Higher Education, Vol. 69, No. 1, pp. 55–77.
- Jones, D. L. R.** 2011. Academic dishonesty: Are more Students Cheating?. Business Communication Quarterly, Vol. 74, No. 2, pp. 141–150.
- Kaufman, H. E.** 2008. Moral and Ethical Issues Related to Academic Dishonesty on College Campuses. – Journal of College and Character, Vol. 9, No. 5, pp. 1–8.
- Krull, E.** 2000. Pedagoogilise psühholoogia käsiraamat. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Ligi, M.** 2014. University students reasons for committing academic dishonesty and knowledge about regulations. Publitseerimata magistritöö. Tartu: Tartu Ülikool.
- Löfström, E.; Kupila, P.** 2013. The Instructional Challenges of Student Plagiarism. – Journal of Academic Ethics, Vol. 11, No. 3, pp. 231–242.
- Olafson, L.; Schraw, G.; Kehrwald, N.** 2014. Academic Dishonesty: Behaviors, Sanctions, and Retention of Adjudicated College Students. – Journal of College Student Development, Vol. 55, No. 7, pp. 661–674.
- Olt, M. R.** 2002. Ethics and distance education: Strategies for minimizing academic dishonesty in online assessment. Online Journal of Distance Learning Administration, Vol. 1, No. 3, pp. 1–6.
- McCabe, D. L.; Treviño, L. K.; Butterfield, K. D.** 2001. Cheating in academic institutions: A decade of research. – Ethics & Behavior, Vol. 11, No. 3, pp. 219–232.
- Minarcik, J.; Bridges, A. J.** 2015. Psychology Graduate Students Weigh in: Qualitative Analysis of Academic Dishonesty and Suggestion Prevention Strategies. – Journal of Academic Ethics, Vol. 13, No. 2, pp. 197–216.
- Murdock, T. B.; Anderman, E. M.** 2006. Motivational perspectives on student cheating: Toward an integrated model of academic dishonesty. Educational psychologist, Vol. 41, No. 3, pp. 129–145.
- Ramzan, M.; Munir, M. A.; Siddique, N.; Asif, M.** 2012. Awareness about plagiarism amongst university students in Pakistan. – Higher Education, Vol. 64, No. 1, pp. 73–84.
- Rezanejad, A.; Rezaei, S.** 2013. Academic Dishonesty at Universities: The Case of Plagiarism Among Iranian Language Students. – Journal of Academic Ethics, Vol. 11, No. 4, pp. 275–295.
- Schmelkin, L. P.; Gilbert, K.; Spencer, K. J.; Pincus, H. S.; Silva, R.** 2008. A multidimensional scaling of college students' perceptions of academic dishonesty. – The Journal of Higher Education, Vol. 79, No. 5, pp. 587–607.
- Sepma, M.** 2016. Meditsiiniüliõpilaste arusaamad akadeemilise petturluse põhjustest, kogemused akadeemilise petturlusega ja ettepanekud akadeemilise petturluse vähendamiseks eksamite ja arvestuste sooritamisel. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu: Tartu Ülikool.
- Simkin, M. G.; McLeod, A.** 2010. Why Do College Students Cheat? – Journal of Business Ethics, Vol. 94, No. 3, pp. 441–453.

- Sonfield, M. C.** 2014. Academic Plagiarism at the Faculty Level: Legal Versus Ethical Issues and a Case Study. – *Journal of Academic Ethic*, Vol. 12, No. 2, pp. 75–87.
- Walker, J.; Townley, C.** 2012. Contract cheating: a new challenge for academic honesty?. – *Journal of Academic Ethics*, Vol. 10, No. 1, pp. 27–44.
- Waltz, J. T.; Griego, O. V.; Babbes, G. S.** 2007. Does gaming lead to cheating? A model of gaming to cheating. – *Journal of College & Character*, Vol. 1, No. 2, pp. 1–4.
- Yukhymenko-Lescroart, M. A.** 2014. Ethical Beliefs Toward Academic Dishonesty: A Cross-Cultural Comparison of Undergraduate Students in Ukraine and the United States. – *Journal of Academic Ethics*, Vol. 12, No. 1, pp. 29–41.

MERILI RAUDMÄE, BA

TÜ haridusteaduste instituudi põhikooli mitme aine õpetaja õppekava magistrant

Dr MARVI REMMIK

TÜ haridusteaduste instituudi kõrgkoolipedagoogika dotsent

Dr LIINA LEPP

TÜ haridusteaduste instituudi didaktika lektor

LIANA ROOS, MA

TÜ haridusteaduste instituudi haridusteaduste doktoriõppekava doktorant